

פינחס

עבודתם של פינחס וירמיהו הנביא

מבוסס על: לקוטי שיחות חלק י"ח, שיחה ג' לפרשת פינחס

- מהו הקשר בין תוכן פרשתנו לתוכן ההפטרה הראשונה של "שלושת השבועות" בירמיה הנביא?
- מדוע ההפטרה מתחילה עם סיפור חייו של ירמיה הנביא, בלי קשר לתוכחות שאמר לישראל?
- מהו החילוק בין צורת נבואתם של ישעיהו וירמיהו ואיך זה קשור לחילוק בין משה לפינחס?
- מדוע פינחס זכה ל"ברית עולם לו ולזרעו" בעוד משה לא זכה לכך, ומהי ההוראה הנלמדת מכך?

הקדמה

בסוף הפרשה הקודמת סיפרנו על מזימת בלעם - הוא הציע לשלוח בנות מואב לזנות עם בני ישראל, והן היו משכנעות אותם להשתחוות קודם מעשה העבירה לעבודה-זרה של בעל פעור; הקב"ה כעס מאוד. במצב זה, הגיע נשיא שבט שמעון (זמרי בן סלוא) והציג מדיינית אחת לפני משה, והטיח בו ישירות: "זו אסורה או מותרת? אם תאמר אסורה: בת יתרו מי התירה לך?". משה נשתתק; ההלכה נשכחה ממנו. אז יצא פינחס (שלא היה ידוע עד כה באופן מיוחד) ואמר למשה, הרי הורית לנו ש"הבועל ארמית - קנאין פוגעין בו", היינו שעל פי דין אי אפשר לעשות שום דבר, אבל ה"קנאים" יכולים לטפל בעניין, בדרכיהם... משה אמר לפינחס: הרי ישנו פתגם האומר "על קורא המכתב ליישם אותו בעצמו..." - אם כן, אתה שחזרת לנו על ההוראה הזאת - עשה אותה. ומיד פינחס דקר את זמרי בן סלוא נשיא שמעון, ביחד עם המדיינית. כמובן שהיה מיד 'סקנדל' ענק בתוך העם: מה פתאום מגיע אדם לא מוכר, והורג נשיא שבט מישראל?! ובפרט שהמניעים שלו לא כל כך ברורים! האם הוא עשה זאת מפני כבוד ה' או סתם מתוך קנאות ופיזיות?¹ בני ישראל לא ירדו מפינחס, עד שהקב"ה הגן עליו בעצמו בתחילת פרשתנו בהעידו שפינחס עשה דבר נכון, ושבזכות זה הוא יקבל במתנה ברית הכהונה² והשלום; ושזכות זה תהיה לו ולכל זרעו - לעולם ועד! נשאלת השאלה: מה כל כך מיוחד במעשה פינחס, עד שזכה למתנה כזו נפלאה, שגם משה לא זכה לה? ובפרט שאחרי כל מה שמשה עשה למען ישראל, הוא התבשר בפרשתנו שממשיך דרכו לא יהיה מבני... כדי לענות על שאלה זו, נתעכב קודם על ההפטרה של שבוע זה, שאינה קשורה כרגיל לתוכן הפרשה³ אלא קשורה לתוכן הזמן⁴ - "שלושת השבועות" שהתחילו בשבוע זה, בהם אנו באבל על חורבן בית המקדש. בהפטרה זו נדבר על חייו של ירמיהו הנביא, על הדרך בה הוא נבחר ע"י הקב"ה כנביא, ועל דברי התוכחות שהקב"ה שלח אותו לומר לישראל, כדי שיחזרו בתשובה לפני חורבן הבית הראשון. וכך נשתדל להראות איך פינחס וירמיהו דומים מאוד בדרכי עבודתם; וכמובן שנוציא מזה הוראה בעבודת ה', שתעזור לנו להבין מה נדרש ממנו בכללות תקופה זו, להפוך את חושך הגלות לאורו של משיח, נאו!

מקור 1

מהו הקשר בין תוכן פרשתנו להפטרה בירמיהו?

כדי להבין הקשר בין פינחס (תוכן פרשתנו) לירמיהו (תוכן ההפטרה) - לכל לראש נתחיל בדברי המדרש, המזכיר קשר כללי שישנו בין שני אנשים אלה:

פסיקתא דרב כהנא, יג: ארבעה הן שהן באין ממשפחה נכריה, ואלו הן: פינחס, ואוריה, יחזקאל, וירמיה.
פינחס - [אמו היתה] בתו של פוטיאל .. וכיון שראה הקב"ה ש[ישראל] מזלזלין לו התחיל מיחסו,
"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (פינחס כה, יא).

ביוגרפיה - פסיקתא דרב כהנא:

מדרש אגדה המורכב מפסיקאות ארוכות, המבוססות על פסוקים מהפרשה ומההפטרה של פרשות מיוחדות. נערך בארץ ישראל בתקופת האמוראים.

¹ כמובא בארוכה בלקו"ש ח"ח פינחס א' (שלמדנו בעיון בשנת תשע"ה), שבני ישראל חשבו שקנאות זו מגיעה מצד אמו, שהיא בת יתרו, שהיתה לו האכזריות לפטם עגלים - ככוונה לשחוט אותם אח"כ לעבודה זרה. וע"ז ענה הקב"ה, שדווקא מעשה זה נובע מזה שפינחס הוא בן בנו של אהרן, אוהב ישראל מופלא, ושפינחס עשה זאת מתוך אהבת ישראל! עיי"ש.

² כמובא במפרשים, שפינחס לא נתמנה עד אז לכהונה, מכיון שנולד לפני שנקבע בישראל שבנו של כהן - הוא אוטומטית כהן, והקב"ה נתן לו בפרשתנו המתנה הנפלאה הזאת. ועיי"ן גם בלקו"ש ח"ד פינחס, בהסברת מעלת כהונה זו וכו'.

³ שו"ע אדה"ז אורח חיים רפד, א: ...פעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה וקראו בנביאים מענין הפרשה שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לקרות בתורה ולא היו פוחתין מג' פסוקים לכל אחד כמו שאין פוחתין בתורה והרי בין כולם כ"א פסוקים ואח"כ כשבטלה הגזרה וחזרו לקרות בתורה התקינו שיהא אחד קורא בנביא מענין הפרשה כ"א פסוקים.

⁴ כמובא בשו"ע (טור אורח חיים סימן תכח), שמי"ז תמוז עד תשעה באב ישנם שלשה הפטרות של "פורענותא" (דברי תוכחות שאמרו הנביאים לישראל), ומתשעה באב ואילך ישנם שבעה הפטרות של "נחמתא" (דברי הנחמה והעידוד שנאמרו לישראל).

...ירמיהו - היו ישראל מזלזלין עליו ואומרים לא מבני בניה של רחב הזונה הוא? ... וצריך הכתוב ליחסו, "דברי ירמיהו בן חלקיהו [מן הכהנים]" (ירמיהו א, א).

אכן, מכיון שכל דבר בתורה הוא **מדויק ביותר**, ברור שהקשר בין פרשת השבוע להפטרה זו אינו רק בפרט טכני זה (ששניהם היה להם ייחוס לא פשוט), אלא בטח סימן הוא שיש קשר הרבה יותר **עמוק** בין צורת העבודה של פינחס וירמיהו, וכפי שנבאר בהמשך בעז"ה.

מקור 2

מדוע סיפור ירמיהו מובא בהפטרה, בלי קשר לתוכחה?

כמו כן, יש להבין התוכן הכללי של הפטרה זו, והקשרה לתוכחות. הנה כמה פסוקים מההפטרה:

ירמיהו א, ד: ויהי דבר ה' אלי לאמר: בטרם אצרך בבטן ידעתיה ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגוים נתתיך. ואמר: אהה! אדני ה'! הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי. ואמר ה' אלי: אל תאמר נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצרך תדבר. אל תירא מפניהם כי אתך אני להצילך נאם ה'.

... ואמר ה' אלי: מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ .. על כל רעתם אשר עזבוני .. וקמת ודברת אליהם .. אל תחת מפניהם.

אמנם מובן הקשר עם הסוף של הפטרה - המדבר על דברי התוכחות שאמר ירמיהו הנביא לישראל; אבל מהו הקשר עם התחלת הפטרה המדברת על כללות חיי ירמיהו, על התהיות שלו ועל הדרך בה הוא נהיה נביא? מהו הקשר עם "פורענותא" של שלשת השבועות?! (ראה מסגרת).

מקור 3

הקשר הכללי בין פינחס לבין ירמיהו

כדי להבין כל זאת, נתחיל בהסברת הקשר הכללי בין עבודתו של פינחס לעבודתו של ירמיהו:

לקוטי שיחות: בזמן פינחס וירמיהו היו בני ישראל שרויים בתקופה של מצב שפל ביותר ברוחניות⁵, וכל אחד מהם עורר את בני ישראל לתשובה (ירמיהו - עשה זאת ע"י תוכחתו, ופינחס - ע"י מעשה קנאותו). אמנם, ענין זה הוא דבר שמוצאים אצל רבים מראשי ורועי ישראל, ובמיוחד אצל נביאים. הצד השון בין פינחס וירמיהו הוא באופן המיוחד שבו הם עוררו את ישראל לתשובה.

מקור 4

החילוק בין סגנון הנביאים ישעיהו וירמיהו

כדי להבין את ייחודיותם של פינחס וירמיהו, נתעכב קודם על החילוק בין הנביא **ירמיהו** והנביא **ישעיהו**; אמנם שניהם אמרו דברי תוכחות לישראל (המובאות בכל הפטרות של תקופה זו); ובכל זאת, היה להם סגנון מאוד שונה, וכפי שהגמרא מגדירה זאת בצורה קולעת:

גמרא בבא בתרא יד, ב: ירמיה - כוליה חורבנא (חרבן בית המקדש והגלות) .. וישעיה - כוליה נחמתא (הגאולה).

הזוהר הקדוש מציין, שחילוק יסודי זה בין שני נביאים אלה, נרמז גם בשמותיהם:

ע"פ זוהר תצוה קעט, ב: ישעיהו - מלשון ישועה, וירמיהו - מכיל בתוכו אותיות 'מר', מלשון מרירות⁷.

הבדל זה בין שני נביאים אלה [הוא לא רק הבדל באישיותם - שאחד יותר חיובי ואחד יותר שלילי, אלא] נובע מן ההבדל היסודי בין התקופות בהם נביאים אלה חיו, כפי שהרבי הקודם מבאר:

ע"פ שיחת י"ג תמוז תש"ג: ירמיהו היה בזמן של דחיה והסתה - וכך עורר את ישראל, על-ידי ספור על החרבן שיבוא אם לא יחזרו בתשובה;

וישעיהו היה בזמן של גלויות - ותוכחתו הביאה לתקון ולתשובה באמצעות דברי "נחמתא" (גלויות) - הנבואות אודות הגאולה שתבוא על-ידי תשובתם של ישראל.

הדיוק בפסוקי ההפטרה

אין כאן מקומו להיכנס בפרטי העניין מדוע קוראים הפטרה בכל שבוע. מה שלא היה, ברור שכל ההפטרות נקבעו בדיוק רב, מאיזה פסוק צריכים להתחיל ובאיזה פסוק להפסיק (ועד כדי כך שיש חילוקי מנהגים רבים בכל עניינים חשובים אלה, כידוע); ולכן, התמיהה כאן היא: אם כל יסוד ההפטרה שלנו היא להביא תוכחות ירמיהו לישראל, אין להביא שום דבר אחר שאינו קשור ישירות לעניין. [וראה בהנחת השיחה, שבעצם, רק ב' הפסוקים האחרונים של הפטרה קשורים ישירות לנושא התוכחה...]. וזה יהיה אכן יסוד הביאור בהמשך השיחה, שגם בסיפור חיי ירמיהו ישנו כאן יסוד והוראה, וכדלקמן.

ביוגרפיה - הזוהר הקדוש:

הספר המרכזי של חכמת הקבלה, רזי החכמה האלוקית. נערך על פרשיות התורה, וסביב כמה נושאים. מיוחס לרבי שמעון בר יוחאי, חבריו ותלמידיו. רשב"י נולד בשנת 3830 (70) לערך.

ביוגרפיה - ספר השיחות תש"ג:

שיחות שנאמרו ע"י האדמו"ר הרי"צ, השישי בשושלת רבותינו נשיאנו. נולד ב"ב תמוז בשנת 5640 (1180). נערך ע"י הרבי (כספרי השיחות של ת"ש-תש"ה).

⁵ בזמן פינחס - היה החטא של בנות מואב ובעל פעור (ראה בהקדמה); בזמן ירמיהו - היו נביאי הבעל (וישראל הלכו אחריהם).

⁶ בזה ש"ראו כולם שלא לחינם הרגם", וגם ש"הרבה ניסים נעשו לו" כשפעל נגד זמרי (כמובא ברש"י בסוף פרשת בלק) - כולם ראו שהמגפה נעצרה בזכותו, וכך כולם חזרו בתשובה. [אלא שאחר כך, חזר וניערר' התלונות נגדו, כמובא בהקדמה].

⁷ וראה גם במדרש קהלת רבה א, ב: "ולמה נקרא שמו ירמיה? שבימיו נעשה ירושלים אירמיה (חורבה)".

במילים אחרות: ירמיהו דיבר יותר בסגנון **שלילי** (על החורבן שיבוא) - להחזיר ישראל בתשובה:⁸ ועפ"ז יבואר הקשר בין ירמיהו לבין פינחס, שגם הוא פעל לכפרת עם ישראל באופן של "דחיה והסתר" (הדגשת השליליות) ולא באופן של "גילויים" (הדגשת החיוביות), וכפי שנבאר לקמן.

מקור 5

מה הייתה זכותו המיוחדת של פינחס?

הדבר יובן בהקדים הסברת זכותו המיוחדת של פינחס, כפי שהקב"ה מגדיר אותה בפרשתנו:

פינחס כה, י: וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: פִּינְחָס .. הָשִׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתִי; לָכֵן אֶמַר הַנְּיֵי נִתֵּן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. וְהִיְתָה לוֹ וְלִזְרָעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם.

מלשון הפסוק נראה, שזכותו העיקרי של פינחס היא בכך שהצליח לרכך **כעסו** של הקב"ה מעל ישראל. (וכל עניין הקנאות הוא רק **פרט** בדבר - שה"השיב את חמתי" נפעל באמצעות קנאה זו). אלא שלכאורה הדבר אינו מובן: הרי משה רבינו ריכך כעסו של הקב"ה **כמה פעמים**⁹. ואם כן, מהו החידוש במעשהו של פינחס, שדווקא לו ניתן על כך שכר של "בריתי שלום" ולא למשה?! ולא זו בלבד: בפרשתנו, משה מבקש מהקב"ה "שיירשו בני את כבודי" - שממשיך דרכו יהיה אחד מבניו, והקב"ה לא מסכים לכך; בעוד פינחס זכה, שגדולתו וברית השלום שלו עברה לכל זרעו!

מקור 6

החילוק בין עבודת משה ועבודת פינחס

העניין יובן באמצעות ביאור ההבדל בין עבודתו של משה לעבודתו של פינחס:

לקוטי שיחות: (א) מֹשֶׁה "הָשִׁיב אֶת חַמְתִּי" באמצעות תפלתו לה', אֲשֶׁר הִבִּיאָה לְךָ שֶׁהַגֹּזֵר הוֹסְרָה מִיִּשְׂרָאֵל מִלְמַעְלָה. וְאֵלּוּ פִּינְחָס גָּרַם עַל-יְדֵי עֲבוּדָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל יַחְזִרוּ בְּתֻשָׁבָה, וּבְאַמְצָעוֹת זֹאת "וַיִּכְפַּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

(ב) מֹשֶׁה בִקֵּשׁ לְמַעַן יִשְׂרָאֵל, עַד לְכַדֵּי מְסִירוֹת נֶפֶשׁ - "וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ" (תשא לב, לב) - מְסִירוֹת נֶפֶשׁ מִצַּד הַנְּשֻׁמָּה. וְאֵלּוּ אֲצֵל פִּינְחָס הִיְתָה מְסִירוֹת נֶפֶשׁ כְּפִשׁוּטָה, הַעֲמַדַת הַגּוֹף בְּסִפְנָה מְמִשִּׁית (כמובא במדרש ששבט שמעון רצו להרגו, והוא ניצל מהם בנס¹⁰).

יש להבהיר, שאם לא ראינו שמשה רבינו עשה מסירות נפש **בגופו**, אין זה משום שהוא לא היה מוכן לכך ח"ו! ברור שאם דבר זה היה נדרש ממנו, בוודאי הוא היה עושה זאת! אלא שלא בכך היה סגנון **עבודתו** של משה - כפי שהדבר נקבע ע"י הקב"ה.

וכפי שהרבי הרש"ב מסביר ההבדל בין עבודתו של משה ועבודתו של פינחס:

ע"פ מאמר וידבר גו' פינחס תרע"ה: עבודת משה היתה "מלמעלה למטה", גלוי אור (בעקר לנשמה) - ולפיכך היה ענינו העיקרי למויד התורה לישראל, המונעת ענינים לא-רצויים באופן של תורה אור; ואלו עבודת פינחס היתה "מלמטה למעלה", זכוף ה"מטה" (הגוף) והעלאתו "למעלה" - שביטת החושך והתעלות והתקרבנות לה'.

במילים אחרות: סגנון עבודתו העיקרי של משה רבינו (נשיא הדור) הוא **להאיר** את הנשמה של כל יהודי על-ידי התורה, ובאמצעות זאת לתקן אוטומטית העניינים הבלתי רצויים; משא"כ סגנון עבודתו של פינחס הוא להיפך - **לשבור** את החושך, לזכך את הגוף ולהעלותו לקב"ה.

ולכן מובא בזוהר שדווקא פינחס הוא זה שתיקן את חטא נדב ואביהוא:

ע"פ זוהר פינחס ריז, א: פינחס תקן חטא נדב ואביהוא (שחטאו בכליון נשמתם לאלקות, ללא "שתוף" גופם).

פינחס עובד ועושה מסירות נפש מצד **הגוף**, ולכן הוא מתקן הטעויות שנעשו בקשר **לגוף**.

⁸ **לקהל מתקדם:** למרות שגם נבואת ישעיהו כוללת **דברי תוכחה** רבים לישראל על חטאייהם, ועד שהפטרה החמורה בכל שלושת השבועות היא "חזון ישעיהו" - בכל זאת נאמר על כך "**כוליה נחמתא**", כי תוכחתו הביאה לתיקון ולתשובה באמצעות דברי "נחמתא" ("גילויים") - הנבואות אודות הגאולה שתבוא על-ידי תשובתם של ישראל. לעומת זאת, ירמיהו עורר את ישראל באופן של דחיה והסתר, על-ידי סיפור על החורבן שיבוא אם ישראל לא יחזרו בתשובה.

⁹ בחטא העגל, בחטא המתאוננים כשרצו בשר וכו', בחטא המרגלים, וגם במעשה קורח - כשהשתדל עבור עדת קורח וכו'.
¹⁰ מדרש תנחומא (בלק כא): "עמדו כל בני שבטו לפגוע בו ירד מלאך וגוף אותם לפניו" (והמדרש מציינ עוד 11 ניסים אחרים).

ביוגרפיה - המשך תערוב [תערעו]:
המשך מאמרים הנכתב ע"י הרבי הרש"ב, החמישי בשושלת רבותינו נשיאנו. נולד בשנת 5621 (1860) בעיירה ליובאוויטש. נקרא גם "הרמב"ם של תורת החסידות".

ביוגרפיה - הזוהר הקדוש:
הספר המרכזי של חכמת הקבלה, רזי החכמה האלוקית. נערך על פרשיות התורה, וסביב כמה נושאים. מיוחס לרבי שמעון בר יוחאי, חבריו ותלמידיו. רשב"י נולד בשנת 3830 (70) לערך.

עפ"ז יבואר הטעם לכך שהשפעת עבודתו וזכותו של פינחס ממשכה תמיד, כמובא במדרש:

ספרי במדבר קלא: "ויכפר על בני ישראל" - שיעד עכשו לא זו (פינחס) אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים. (המדרש לומד זאת מדיוק הכתוב "ויכפר על בני ישראל" - לשון הווה/תמיד, ולא "כיפר" - בלשון עבר).

בעצם, זכותו ופעולתו התמידית של פינחס - היא תוצאה ישירה מסגנון עבודתו המיוחד:

לקוטי שיחות: כאשר העבודה היא מלמטה למעלה, ה"מטה" עצמו מזדקף ומתעלה, וזהו ענין בר-קיום (משא"כ כשהעבודה היא מלמעלה למטה, שהענין אינו נשאר לעולם). ולכן השכר של "בריתי שלום" לו ולזרעו אחריו נתן דוקא לפינחס כי הוא "השיב את חמתו..." באופן מתמיד, ללא הפסק. ולכן גם שכרו הוא מדה נגד מדה, ש"בריתי שלום" נמשך לו ולזרעו אחריו ללא הפסק.

עפ"ז יבואר הקשר המיוחד בין פינחס לירמיהו, בסגנון עבודתם - במצב של "דחיה והסתר":

לקוטי שיחות: באופן כללי זוהי העבודה בתקופת הגלות, לא להיות משפעים מן הקשיים והנסיונות של חשך הגלות, עד להפיכת החשך עצמו לאור (כלשון הכתוב בתהלים: "ולילה כיום יאיר"). וזהו שפינחס וירמיהו באו "ממשפחה נכריה" ושישראל "ולזלו" בהם והם לא התחשבו בכך - בהעלאת מלמטה למעלה "מבררים" גם "מטה" כזה, ה"מזלזל" בקדשה, גם חשך כזה הופכים לאור.

[במילים אחרות: זה שמדגישים שהם באו "ממשפחה נכריה", אינו כדי להדגיש את חסרונותיהם ולציין ה'צד השווה הטכני' שביניהם (שבאו ממשפחה לא פשוטה והצליחו 'לסדר' אותם לבסוף...); אלא זהו דווקא להיפך, כדי להדגיש כוחם הנעלה ולהדגיש ה'צד השווה' הפנימי שביניהם: שגם אנשים שלא מסוגלים לראות את מעלתם של פינחס וירמיהו, וש במקום זה הם 'מחטטים בעבר' ומזלזלים בהם ואומרים שטויות - גם אנשים אלה פינחס וירמיהו מצליחים להפוך לטוב מוחלט!].

ההוראה הנלמדת מכך (והמענה על השאלה בתחילת השיעור, על הקשר עם תחילת ההפטרה):

לקוטי שיחות: כדי שיעבודתו תהיה בר-קיום, נדרש היהודי לעסק, ביחד עם העבודה הפנימית בענייני הנשמה (תורה ותפילה וכדומה), גם ב"חוץ", ולפעל אף עם ה"חוץ" התחתון ביותר. (ראה מסגרת). וזהו הקשר עם "בין המצרים": הקב"ה שלח את ישראל לגלות, כדי שיהם "יבררו" את ענייני הגלות, עד שיהפכו אותם מחשך לאור, (בלשון החסידות: "אתהפכא חשוכא לנהורא" ולא רק "אתכפיא"). אך יכל יהודי לטעון: כיצד יוכל לעבר תקופה אפלה כל-כך של "דחיה והסתר"? (ובמיוחד כאשר נדרש מן היהודי לא להיבהל מן החושך אלא להפוך את "בין המצרים" לזמן של "ששון ושמחה"... האמנם הדבר אפשרי?!). על כך עונה ההפטרטה של השבת הראשונה של "בין המצרים", ומקדימה לפני הספור של הפרענות, את יחוסו ותחלת דרכו של ירמיהו, על חששותיו, ועל תשובתו של הקב"ה: "אל תירא מפניהם כי אתה אני..." - "שהקב"ה עמו ונותן לו את כל הכוחות הדרושים (להשפיע על כל הגוים וה'ממלכות').

וכן הוא אצל כל אחד ואחד מישראל בפרט, שבלי להתחשב בהסתר הגדול שבזמן הגלות, הקב"ה נותן לו כל הכוחות הדרושים, כדי לשנות את הסתר [בחייו] לאור! (לקהל מתקדם, ראה הערה 11).

11 לקהל מתקדם: בסוף השיחה, הרבי מקשר את עידוד בני ישראל בזמן הגלות בכלל, לעידוד הנשמה בפרט - שגם היא הוא בבחינת 'גלות' כשירידת לעולם. והרבי מסביר באופן נפלא את פרטי העידוד, לפי סדר הפסוקים בהפטרות פרשתנו: - כשנשמה יורדת ל"שלושת העולמות" בריאה יצירה עשה - "תלתא דפורענותא", היא כבר חוששת אם תצליח בעבודתה, ולכן אומרים לה, אל לך להיבהל מלהיות "נביא לגויים", לזכר היצירה הרע ("גוי אשר בקרבך"). כי: (א) "בטרם אצרך בבטן ידעתך" - יש לך נשמה ששורשה נעלה ממקום הירידה; (ב) "בטרם תצא מבטן הקדשתיך" - לימדו אותך כל התורה כולה בבטן אמך, והגם שהשכחו זאת ממנו בשעת הלידה, בפנימיות הדבר נמצא עדיין אצלו, ויש רק גלגול עניין זה בפועל! - ממשכה הנשמה לטעון: "לא ידעתי דבר כי נער אנכי" - מצד נשמתי אני מוכן, אבל לא מצד הגוף... ועל כך עונה לה הקב"ה: "כי אתה אני" גם כשאתה נמצא למטה! ולכן, "אל תחת", אל תפחד להפוך את העולם, כדי להביאו אל הגאולה, נאו!

ביוגרפיה - ספרי:

ספרי הוא שם כולל לשני מדרשי הלכה, אחד על ספר במדבר (מישיבתו של רבי ישמעאל) ואחד על ספר דברים (מישיבתו של רבי עקיבא).

"ובכן": מהי הוראת השיחה?

בדרך אפשר: כדי להבין ההוראה הכללית של השיחה, יש להקדים שבדרך כלל הגישה הכללית של תורת החסידות היא 'להאיר' ע"י אור התורה ולא להילחם נגד החושך (כפתגם הבעש"ט: "חושך לא מגרשים במקלות, חושך מגרשים ע"י אור!"). ובכל זאת, לפעמים ישנם מצבים בהם נדרשים להילחם נגד החושך, בעבודה עם הגוף. ויש לדעת, שגם מצב זה הוא רק לטובה: כדי שנצליח להפוך החושך עצמו לאור, ושיהיה באופן "בר קיימא", כדלקמן.

ההוראה היא בעצם בשני שלבים:

(א) בעבודה על עצמו - לפעמים ישנה נטיה 'לברוח' מהגוף, לא רוצים לחשוב על החדרת הקדושה בחיים הגשמיים (בעבודה ובבית וכו');

חושבים שעיקר התכלית הוא להיות בענייני הנשמה (בתורה ותפילה וכו'), ורק מכיון שאין ברייה, עובדים...

וגם באופן כללי יותר, ניתן לראות אדם המוכן לעבוד אכן על גופו, אך הוא לא רוצה לצאת מחוץ ל'ד' אמות שלו, מ'אזור הנוחות שלו, כדי לפעול על יהודי הנמצא בחוץ.

ועל זה היא ההוראה, שאמנם אין זה אסור לאדם להתמקד בחיי הנשמה שלו, אבל הבעיה היא שזה לא תמיד "בר קיימא": מה ייקרה אם וכאשר ייצא לעולם - האם הוא לא יירד ח"ו?! ולכן, מוכרחים לעבוד על הגוף, לשים את הפוקוס גם בחיי המעשה, לא לברוח משיחות, זו ולהבין שגם בהם מקיימים רצונו וכוונתו של הקב"ה!

אלא, שבפועל עניין זה קשה מאוד, מפני שנמצאים בגלות וחושך עמוק... ועל זה מגיע הפרט השני בהוראה:

(ב) לא להתפעל בעבודת בתוך הגלות: אין להיבהל מהחושך... הקב"ה נמצא תמיד אתנו, ולא שלח אותנו סתם לגלות (כדי להעביר הזמן עד סוף זמן העונש); אלא יש לנו תפקיד מוגדר: להפוך את חושך הגלות לאור גדול!

(וראה גם בהערה 13, לקהל מתקדם, איך להסביר כל זה בתפקיד הנשמה בעולם הזה ובעידוד הנפלא עבורה).

ותן לחכם ויחכם עוד.